

הצבי והצדק

יוד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 111 ♦ שנה ד'

בס"ד ♦ פרשת יתרו-משפטים תשפ"ד

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

עכ"פ נ"ל שמשה רבינו נהג על דרך שנהג אהרן אחיו, ולכן קרא את שם הראשון גרשם לכבוד אשתו ע"ש גר הייתי בארץ נכריה זה שייך לצד האם כי אכן גר אצל אביה במדין, ושם השני כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה הוא לזכר אלקי אביו שהצילו מחרב פרעה.

ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה. מה ענין לקיחה כאן, מצינו לשון קיחה על אנשים כמו ויקח אברם את שרי אשתו, קח את הלויים וכיו"ב, ופירושו קיחה בדברים, אבל כאן לכאורה לא הוצרך לקחתה בדברים כי לבטח חפצה לשוב אל בעלה משה רבינו אעפ"י שגירשה בגט כדאיתא במכילתא. ואולי י"ל הנה יתרו כבר קיבל עליו תורה ומצוות כדפירש"י עה"פ וישמע יתרו, והנה קיחה לשון קידושין כמו"ש בגמ' [קידושין ב.], וז"ש ויקח יתרו פ"י שקיבל קידושין עבורה ועשה בה ליקוחין למשה, ועי' בגמ' [קדושין סד:] שיכול האב לקבל קדושין לבתו גדולה כשעשאתו שליח, וז"ש אחר שלוחיה. או י"ל דקיבל קדושין ע"י דורון ששלח לה משה כמו"ש הרשב"ם שלוחיה היינו ששלח לה נדונייתה, וז"ש ויקח יתרו וכו' אחר שלוחיה.

פרשת משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. צ"ב לשון תשים מה שימה יש בכאן, תורה לימוד היא צריכה ולא שימה, וכן אמרו בגמ' [סנהדרין ז:] תלמודם מבע"י ליה, וי"ל הנה פירש רבינו בחיי על דרך זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם המות, וביאר שלכך הזכיר הכתוב לשון תשים מלשון סם להורות שאם הדיין שופט בצדק הוא לו סם חיים ואם לאו נעשה לו סם המות כמו"ש בגמ' [קידושין ל:] בפסוק ושמתם את דברי אלה זכה אדם בדברי תורה נעשים לו סם חיים לא זכה נעשים לו סם מות וכו' עכ"ד. ועפ"י זה יש לפרש ע"ד העבודה שגם כאשר

ובתנחומא פ' ראה [פ"ג] עה"פ כי כל ביתה לבוש שנים [משלי לא] אל תקרי שנים אלא שניים היינו שהמצוות נעשים בשניים כגון מילה פריעה, ציצית תפילין, הענק תעניק, נתן תתן, פתח תפתח, עשר תעשר ע"כ, וכן מצינו הכא סעודה זו לפני ה' היתה בשניים, ברית מילה ונישואי משה רבינו ע"ה.

וישמע יתרו. פירש"י שהיו לו ז' שמות וכו' יתר ע"ש שיתר פרשה בתורה. צ"ב א"כ למה נקראת הפרשה יתרו היה צריך לקרותה יתר, וי"ל 'יתרו' משמעו יתר שלו, כי לנו לא היה צריך פרשה זו כי כל דיין שדן דין אמת וכו' נעשה שותף לקב"ה והיה בכחו של משה רבינו לעשות צדקה ומשפט עם כל ישראל, רק בשביל שיתרו עורר ספק בדבר באמרו לא טוב הדבר וכו', תשש כוחו של משה והוצרכו להעמיד דיינים לסייעו, נמצא שפרשת ואתה תחזה לא לנו נצרכה אלא לו, ולכן נקראת הפרשה יתרו.

שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלהי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה. לכאורה הוא היפך הסדר לפי קורות הזמן שהרי קודם ניצל מחרב פרעה ואח"כ היה גר בארץ מדין. ועוד מקשים למה לא הקדים את נס הצלתו מהקב"ה בשם בנו הראשון. וי"ל הנה מדובר בספרי הפוסקים אודות הנהוג בימינו לקרוא את שמות הילדים לפי סדר, הראשון למשפחת האם והשני למשפחת האב וכן עזה"ד, וכן מצינו אצל אהרן הכהן דקרא שם בנו הראשון נדב על שם אביה של אשתו עמינדב, ובנו השני אביהו ע"ש אביו שלו, אכן הד"ט [י"ד ס"י כ"ז סק"ז] כתב דבר פלא דלכן מתו נדב ואביהו משום דהשם של בן הראשון שייך לצד של האב, ועיין הגהות מהרש"ם [עירובין ג.] שתמה על זה וכתב דכנראה בימיהם היה המנהג לתת שם הראשון לצד של האב עיי"ש, ויש בזה אריכות דברים ואכמ"ל.

פרשת יתרו

וישמע יתרו וגו' ברש"י מה שמועה שמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. מה שייכות זה לזה למה נקט ב' נסים אלו דייקא, י"ל הנה קריעת ים סוף היה בזכות המילה כדאיתא במדרש פ' בשלח עה"פ אז ישיר ד"א בזכות המילה שניתן לח' נקדע הים בגמטרי' א"ז וזש"ה לגזור ים סוף אל תקרי לגזרים אלא לגזורים, ולכן יצא עמלק הרשע להלחם בישראל שהוא קליפה כנגד היסוד, וז"ש זורק מילות כלפי מעלה, ומראה יתרו גודל ענין המילה שדייקא על זה יצא עמלק הבין גודל סוד קדושת ישראל ובא להתגיר ומל את עצמו והעביר חרב חדה על בשרו, ואיתא במדרש [שהש"ר פ"ג י"ז] כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו [שה"ש ג ח] שבשעה שאמר להם משה כך אמר אלי הקב"ה סנטימוס וכל ערל לא יאכל בו, מיד כל אחד ואחד נטל חרבו על ירכו ומל עצמו וכו', וז"ש ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, לפי חרב דייקא כנגד מה שרצה לפגום בחרב המילה, חרב כנגד חרב.

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים. פירש"י כי הוציא זו גדולה על כולם. למה נתפעל מזו יותר מכל הנסים ששמע ממשה, י"ל על שהוציא הקב"ה אותם מתוך מ"ט שערי טומאה והכניסם בבית אחת לגבולי הקדושה זו גדולה מן הכל ונתן אל לבו שגם הוא יוכל להתקרב אל השכינה.

ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים. הנה היתה זו סעודת ברית מילה של יתרו וגם סעודת נישואין של משה רבינו שהחזיר את צפרה אשתו, ואיתא במדרש משלי [פל"א]

באים על אדם בימי חייו מאורעות שהם בחי' דינים ומשפטים המדכאים את רוחו, ידע ויבין כי בו הדבר תלוי, אם יקבלם באהבה ויפיל תחינתו לפני בוראו יסורו ממנו החללים ויתהפך הכל לטובה וישמח בישועתו, וכ"ה בהיפך ח"ו, וז"ש ואלה המשפטים אשר תשי"ם וכו' זכה נעשית לו סם חיים וכו'.

~ ~ ~

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. מובא בספה"ק לפנייהם ולא לאחריהם, י"ל הכונה עפ"י מה שהביא דו"ז רבינו בספר אור מלא פרשת וישלח יעקב מלאכים לפניו, הם מלאכים טובים הנבראים מן המצות והם ההולכים לפניו משא"כ מלאכי חבלה הנבראים ממעשים רעים הם הולכים מאחוריו כמו"ש המהרש"א בפ' דברי הגמ' [סוטה ג:] כל העושה מצוה וכו' מקדמתו והולכת לפניו בעוה"ב שנא' והלך לפניך צדקך וכל העושה עבירה מלפפתו ומוליכתו לגיהנם וכו' ע"כ. וז"ש אשר תשים לפנייהם כלומר תלמדם בדרך שולחן הערוך על מנת שיקיימו את המצות כהלכתן ואז יהיו מלאכים מלווין אותם לפנייהם ולא יכשלו ח"ו בעונות ואז ילכו מאחריהם ר"ל.

~ ~ ~

ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם. פירש"י לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח. י"ל שהדיינים היושבים על מדין ודנים אם בדיני נפשות או בדיני ממונות ידעו ויתנו דעתם בכל פסק דין שדיני נפשות הם דנים וזבח אדם לפנייהם.

עוד י"ל, ענין המזבח סמוך לסנהדרין, לרמז שאדם שנגמר דינו לחובה בסנהדרין בל יפול לידי יאוש ויזכור תמיד שיש לו כפרה במזבח.

~ ~ ~

ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם.

פירש"י ואלה מוסף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. י"ל הנה לעיל פ' יתרו עמדו כל ישראל אצל הר סיני, וכאן בפרשה גילה כל גלגולי נשמות העתידות כדאיתא בזה"ק כאן [צ"ד ע"א] אלין אינון סדורין דגלגולא, וז"ש מה הראשונים דלעיל בפ' יתרו עמדו לרגלי הר סיני אף אלו האחרונים היינו כל הדורות והנשמות העתידות לצאת עד סוף כל הדורות אף אלו עמדו בסיני.

~ ~ ~

כי תקנה עבד עברי וגו'. הנה במוכר את עצמו מחמת דחקו כתיב וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך [ויקרא כה ט], שם מדבר על המוכר את עצמו, ולא כתב כי ימוך אחיך ותקנה אותו לעבד, וכאן במכרוהו ב"ד כתיב כי תקנה עבד עברי מדבר בקונה ולא כתב כי ימכר לך עבד עברי, וטעמא בעי, וי"ל כי המוכר עצמו מחמת דחקו יש ללמד עליו זכות גזירה היא מן שמיא כי העניות דחקה בו ומה יעשה אבל לא עבר על ל"ת, ומ"ש ר' יוחנן בן זכאי [קידושין כב:] אוזן ששמעה על הר סיני כי לי ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו, זהו פגם באמונה שלא היה שלם במדת הבטחון אבל לא עבר על ד"ת, לכן כתב ונמכר לך כלומר גזירה היא ובע"כ נמכר, משא"כ במכרוהו ב"ד על גניבתו, איהו דגרים לנפשיה ולא גזירה היא אלא עבר בשאט נפש על ל"ת לא תגנובו כי הוא גרם לעצמו בגנבתו לכן לא כתיב כי ימכר לך אלא תקנה לכתחילה, ענוש יענש על מעשיו, וסימן לדבר כאן לא כתיב אחיך העברי אלא עבד עברי בלא אחוה, משא"כ עבד הנמכר מחמת דחקו כתיב וכי ימוך אחיך. ומה דכתיב בפ' ראה [דברים טו יב] כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ואמרו בגמ' [קידושין יד:] ע"י אחרים שמכרוהו ב"ד בגנבתו הכתוב מדבר פירש"י דכי ימכר ע"י אחרים משמע, כבר

הקשו שם מפרשי התורה הרא"מ ומהר"ל דהא כי ימוך ונמכר לך דהוא גם כן לשון נפעל כמו ימכר, ואפילו הכי דרשינן דהוא על ידי עצמו, ואם כן בזה נמי נאמר דהוא על ידי עצמו עיי"ש מה שתירצו. ולכאורה נראה לחלק בפשיטות יש הבדל בין 'ונמכר לך' משמע שמכר את עצמו לבין 'ימכר לך', ופשיטא דימכר הוא ע"י אחרים, ובע"כ במכרוהו ב"ד מיירי. עוד י"ל דשם כתיב כי ימכר לך וכו' העברי או העבריה, ובאמה עבריה בהכרח לא מיירי במכרוהו ב"ד שנאמר ונמכר בגנבתו ולא בגנבתה אלא אביה מכרה לכן נקט לשון המשתמע לתרי אנפי.

~ ~ ~

אם בגפו יבא בגפו יצא. פירש"י שלא היה נשוי אשה כתרגומו אם בלחודוהי ולשון בגפו בכנפו. בספר דברי שאול [מהדורא רביעאה] הביא בשם דרשן א' שפירש בגפו היינו במקלו, והראיה שכן כאן מתרגם בגפו בלחודוהי ועה"פ בפ' וישלח [בראשית לב יא] כי במקלי עברתי את הירדן מתרגם יוב"ע במקלי ג"כ בלחודוהי ע"כ. והביא הגר"ש ראה לדבריו מגמ' עיי"ש, אבל צ"ע בדבריו כי בתרגום שלפנינו מתרגם שם במקלי, ארי יחידאי, והוא לפי הכונה, גם יוב"ע תרגם שם יחידאי עברית ית ירדנא, וכאן מתרגמים בלחודוהי, ואין בלחודוהי תרגום של מקלי אלא פי' לבדו כלומר בלא אשה. ומה שהביא הגר"ש צ"ל ראה מגמ' נדרים [פט:] בגפא ותבליא, ופי' הר"ן במקלו ותרמילו, הרי גפו פירוש מקלו, כל העובר שם יראה שתיבת במקלו מוסגר כי אין לו פירוש, ואולי צ"ל במגלו ותרמילו וט"ס נפל בפ' הר"ן והיה כתוב מגלו ותרמילו וכמו"ש בגמ' ב"ב [לג: לו:] האי מאן דנקיט מגלא ותובליא פי' מגל לקצור ותובליא סל עיי"ש ברשב"ם, ובא הטועה ותיקן מקלו תחת מגלו, כנלענ"ד וכבודו של הגר"ש צ"ל במקומו מונח.

לשון תורה

מתוך ספר 'לשון תורה' על כפל לטיניות בתורה
מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת יתרו

נָבַל תָּבַל גַּם אֶתָּה גַּם הָעָם הָאֵשֶׁר עִמָּךְ: מְכִילְתָּא [יתרו פרשה ב], נבול תבול, רבי יהושע אומר יחללו אותך וינשרו אותך, ר' אליעזר המודעי אומר ינבלו אותך ויקנטרו אותך כתאנה זו שעליה נובלות שנא' (ישעיה א ל) כאלה נובלת עליה. אור החיים, נבל תבל, כפל לומר נבול וגו', להיות כי יש ב' גדרים במשמעות תבול, הא' כל שיגרע כל שהוא מכוח הראשון, יקרא עליו הלאות לערך הקודם, אבל על כל פנים יכול עשות מה שהיה עושה קודם במעט יגיעה, והב' הוא הלאות הנרגש לכל, שהוא גדר המונע האדם מעשות חפצו לצד כי לא ישאר בו כח, לזה אמר אליו כי מה שיגיע אליו מהלאות כח לא

א. ב' לשונות, אולי דרשו זאת מכפל הלשון נבל תבל.

ב. לענ"ד נראה לומר נבול תבול ב' פעמים, א' תאבד כחות הגוף כי לא תוכל לעמוד בעם רב העומד עליך, ב' תאבד כחות הנפש הרוחנית מוכבד משא דברי העם. עוד נ"ל כמו נובלות חכמה (ב"ר פ"ז ה' נובלות חכמה של מעלה תורה), עפ"י מ"ש בפ' האזינו (דברים ל"ב ו') עם נבל ולא חכם ומתרגמין עמא דקבילו אורייתא ולא חכינו, ופירשו רבנן קמאי שהשיגו רק תורה שהיא נובלות החכמה אבל לא הגיעו להשגת חכמה עליונה. וז"ש לו יתרו נבל תבול, פ' חכמה עליונה שבך תבול מחמת משא העם וטרדותיך. עוד יש לומר, בתוספות השלם (אות ה') כתבו נבל תבל כמו נפל תפל וכו' נשבת נשפת אותיות מתחלפות ע"כ. הנה בגמ' (מגילה טז.) דרשו נפל תפול שתי נפילות, כלומר נפילה אחר נפילה, וכן י"ל כאן נבל תבל כלומר שתי נובלות, לא בפעם אחת אבל קמעה קמעה תלך ותבול.

ג. מלב"ם, ואם אמר יאמר, כבר בארתי באילת השחר (כלל לח) שכל מקום שכפל המקור על הפעל, מורה על השנות הפעולה ע"כ. במכילתא דרשב"י איתא וז"ל ואם אמר יאמר, עד שיאמר וישנה וישלש. גירסת ילקוט"ש עד שיאמר שתי פעמים. במאירי (קדושין כב.) עד שיאמר וישנה וכו' נתן טעם וז"ל, כדי שלא יבהילוהו בכך אלא שיאמר כן מתוך המתון וישוב הדעת, וכ"כ בס' לקח טוב (לרבי משה נאגארה מעיר צפת) ואם אמר יאמר וכו' צריך שיאמר ב' פעמים, ואפשר לומר הטעם שבפעם א' אולי יכנס בו רוח שטות שיכול להיות חפשי ורוצה להיות עבד, על כן צריך שישינה כדי שתתישב דעתו. והרלב"ג כאן כתב ואינו נרצע מפני פעם אחת שיאמר זה המאמר, שנאמר ואם אמר יאמר ר"ל שיהיה רגיל לומר זה המאמר, והרגילות הוא בהשנות, והמעט שיהיה בהשנות הוא שנים כי הוא הריבוי הראשון, ולזה אינו נרצע עד שיאמר זה המאמר וישנה אותו כשהוא עבד. במנחה בלולה כתב, ואם אמר יאמר, אינו נרצע עד שיאמר אותו בפירוש ופעמים רבות.

ד. חזקוני, ואם אמר יאמר - צריך שיאמר בתוך שש וישנה בסוף שש. בטעם הדבר שצריך שיאמר וישנה כתב בס' פנים יפות בדרך אגדה וז"ל, אם אמר יאמר העבד וגו', אחז"ל שיאמר וישנה כדאיתא בקידושין (כב.) ולפי פשוטו יש לומר מפני שאמרו (שם) בטעם הרציעה אוזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע, פירשנו בחידושינו שם שהוא מ"ש הקב"ה בסיני אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, ופירשו חז"ל (רש"י לעיל כ' ב') כדאי הוא יציאת מצרים שתהא לי לעבד לקיים מצותי, וכיון שהוא כולל אזהרת קיום כל המצות, השמיע השי"ת בכבודו בעצמו שיכנס באזניהם, וכיון שזה קנה אדון לעצמו ופגם במצוה זו אשר שמע באזניו מפי הגבורה, מאס בו השי"ת כדכתיב (תהילים קכ"ה ה') והמטים עקלקלותם יולכים ה' את פועלי האון, והיינו מה שאחז"ל (קידושין כ.) כיון שאדם עבר עבירה ושנה הותרה לו, ואין מספיקין בידו לעשות תשובה כדאיתא בסוף יומא (זא.) דכיון ששנה באולתו נעשה לו כהיתר אין הקב"ה חפץ בו, וזה והמטים עקלקלותם שהוא לשון עוקל כפול, שאז מטה אותו כאילו הוא דבר המותר ויולכים ה' את פועלי האון ואין חפץ בעבודתם.

תורתן של אבות דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

פרשת יתרו

אשר הוא חונה שם הר האלקים. אפשר לפרש. דרמז למחשבות ש"ל (מגילה כט.) כי כתבנו בהרים וככרמל בים יבאו צבאי ההרים, והיו חפצים שתנתן התורה עליהם, משא"כ הר סיני שהיה קטן חנה במקומו (סוטה ה) (ליקוטי מהרצ"א).

ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה'. פירוש וישב משה משה השיב את דברי העם מה שאמרו וקיימו עליהם שכל אשר דבר ה' נעשה, אותן הדיבורים השיב אל ה' פירוש שגם הקב"ה יאמר כל אשר יאמרו ישראל אעשה, ע"ד מי מושל בי צדיק, והבן כי טוב. (בני שלשים)

והיתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. אפשר לומר כי לי כל הארץ הוא נתינת טעם על והייתם לי סגולה מכל העמים, דהנה על לא מרבכם חשק ה' בכם כי אתם המעט, דרשו חז"ל (חולין פט.) ממעטין עצמיכם, אברהם אבינו אמר אנכי עפר אפר, ומשה ואהרן ונחמנו מה, וכל מי שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור כאחת, וההולך בקומה זקופה כאילו דוחק רגלי שכונה כביכול, נמצא במקום שיש גסות וגבהות כבו' יתברך מסתלק, ועל והייתם לי סגולה פירש"י אוצר חביב, ואימתי אתם חביבין בזמן שלי כל הארץ דייקא. (שמועה טובה)

לא תעשון אתי אלהי כסף וגו'. וידוע דרשתם ז"ל (סנהדרין ז' ע"ב) א"ר אשי אלוה הבא בשביל כסף, ופ"ר רש"י דין שהעמידוהו ע"י שנתן ממונו וכו', ומפורש יותר בירושלמי ביכורים פ"ג. ויש לרמוז עוד בזה עפ"י דרשתם ז"ל ישראל שבחו"ל עו"ז בטהרה הן (ע"ז ח:) והיינו כי יש נאה דורש מעשי ה' ומציאותו יתברך ותוכן כונתו עבור בצע כסף אשר יקבל בשכר הדרשה, ונראה מזה שעושה את השי"ת לאלקים בשביל הכסף והזהב אשר יתנו לו. וע"ז הזהיר לא תעשון אתי כאלו נאמר אותי אלקי

ליצר טוב ולא תלוח ליצה"ר העשיר ולא תשמע להבטחותיו כי אין עומדין לו לאדם בשעת דחקו, וזהו את העני עמך פירוש העני הוא יהיה עמך וילוח אותך תמיד, כי אין מלווין לו לאדם אלא המצות ומעש"ט להגן עליו בעוה"ב, משא"כ ההנאות והאוצרות שהבטיח לו יצה"ר לא יועילו לו ביום עברה לוח רשע ולא ישלם, וז"ש לא תהי לו כנושה אל תהיה כנושה ליצר טוב שישלם לך שכר טוב בעוה"ז, כי כבר אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא והכל שמור לך לטרקלין לעולם הבא. (אשיב אברהם)

ועבדתם את יי' אלקים וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. ויש לדקדק במקרא קדש הלז, א' דפתח בלשון רבים ועבדתם אלקים וסיים בלשון יחיד לחמך מימך מקרבך. ב' איזה קישור יש לסיפא דקרא שהוא הבטחת הסרת מחלה אל הקודם. והנה כי כשאדם מטיב מעשיו אזי מזמין לו השי"ת בכל עניניו ממאכלים ומשקים ומלבושים וכדומה הכל רק מה שיש בו ניצוצים כאלו השייכים לשרש נשמתו להעלותם ולתקנם ולזה אמר ועבדתם את ד' אלקים הנה דבר עם כלל ישראל אשר לזה פתח הכתוב בלשון רבים והכוונה בו כשתטיבו מעשיכם לפני אף אני אעשה זאת לכם וברך את לחמך ואת מימך היינו שישפיע לכל אחד ואחד מכם לחם ומים השייכים לכל אחד ואחד ביחוד כפי שרש נשמתו, ולזה סיים בלשון יחיד בכינוי לחמך מימך להורות שכפי כל יחיד ויחיד בשרש נשמתו ככה יזמין לכל אחו"א בעתו ובזמנו, ועי"כ והסירותי מחלה מקרבך כי אחד שיאכל רק מה ששייך לו לבדו ולא יאכל שום מאכל אחר אשר איננו כפי שרש נשמתו הנה בודאי לא יבא לידי חולי כי רוב סיבות החולאים באים בסיבת המאכלים שאינם מוכנים כפי מזג ותכונת האוכל אותם, משא"כ להעובד את השי"ת לא יאונה לו כל און יאכל וישתה ויטיב לבו ויאכלו ענוים וישבעו ויתענגו על רוב שלום. (תולדות יצחק - סוואליווא)

לדרוש בגדולות ודעת ה' בשביל כסף אשר יקח בעד הדרשה, כי אם יהי תכלית ועיקר הכונה לשם שמים. (שארית יעקב)

פרשת משיפטים

כי תקנה - מהפך פשטא. רמז למחשבות בגמרא (קידושין כ.) כל הקונה עבד לעצמו כקונה אדון לעצמו, וזה מהפך פשטא היפוך הענין שלא תנהג בו מנהג עבד בבזיון וכדומה אלא תן לו משלך ואפילו את כסותך כמו שהביא שם תוספות (ד"ה כל הקונה מירושלמי. (תפוחי חיים)

אם כסף תלוח את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנושה. פירש"י עני ועשיר עשיר קודם וכו', יש לבאר הכונה בדרך מוסר, דהנה עשיר נקרא היצה"ר ועני הוא היצר טוב, שכן עשיר נקרא תושב שעסק זמן רב במקום קיבץ על יד ועשה הון, משא"כ העני הוא גר רק זה מכבר התיישב בעיר ולא היה סיפק בידו ליסד לו בית וכרם, וכן הדבר אצל האדם, יצה"ר נקרא עשיר ויצר טוב נקרא עני ומסכן כמו שאמרו חז"ל (נדרים לב:) ובודאי שכוחו של היצה"ר הוא גדול מהיצה"ט וקרובים דבריו להשמע וזאת משני טעמים, א' משום שהוא תושב, שכן מתיישב בנפש האדם מיום יצירתו משא"כ היצ"ט בא בשנת י"ג כאורח וגר ובדרך כלל נשמעים יותר דברי התושב המכיר את מקומו ומצבו מלשמוע לגר, ב' היצה"ר עשיר ומשלם תיכף הנאת עוה"ז או בזמן קרוב, משא"כ היצה"ט העני מבטיח לשלם בהקפה ליום שכולו ארוך וחכמת המסכן בזויה, ועיקר עבודתו של היהודי שלא להתפתות לדברי יצה"ר ואעפ"י שהוא עשיר המשלם תיכף עכ"ז לא ישמע לו ולא ילוח לו מרצונותיו וחשקו אפילו למועד קצר אלא ילוח להיצה"ט העני ויבטח בד' שישלם לו שכר טוב לעוה"ב.

וז"ש אם כסף תלוח כסף היינו הרצונות לשון נכסוף נכספתי, הרצון והחשק תלוח לעני היינו

הילובם בקודש

עובדות והנהגות מרבתינו הקדושים מקאסאן צוק"ל

תפילת שיחרית וקריאת התורה [ה']

נג. כשעלה רבינו לתורה פתח הספר לראות המקום שצריך להתחיל בו והקפיד לא לנשק על הכתב עם הטלית וכיסה שני ידיו עם הטלית וכן אחז בעצי חיים והגביה הספר תורה כשאמר התיבות ונתן לנו את תורתו.

נד. בשעת קריאת התורה אחז בידו בלי הפסק הטלית בעמוד העץ החיים הימני, ובברכה שאחר הקריאה הגביה גם כן הספר תורה בשעת אמירת התיבות אשר נתן לנו תורת אמת.

נה. לא כיסו את הספר תורה עם המעיל בשעת אמירת הברכות רק בין גברא לגברא ובשעת אמירת המי שברך, ובימות החול לא כיסו עד אחר הקריאה קודם אמירת הקדיש.

נו. הבחורים כשעלו לתורה לא לבשו טלית כשהיו עם תפילין על ראשם. וכן להגבהה וגלילה לא לבשו טלית אף כשהיו בלא תפילין על ראשם. ובשבת קודש, לבשו הבחורים טלית בשעת עליה לתורה וכן להגבהה, אך לא לגלילה. ובמנחה בשבת קודש, לא התעטף אפילו קורא בטלית. ובתענית במנחה התעטף רק הבעל קורא בטלית.

נז. לפעמים במנחה בשבת קודש מיהר מאוד מפני השעה המאוחרת וגם מפני שנעשה קשה לקרות מפני החושך, ואז לא הראה להעולה לתורה המקום המדויק שבו מתחילים לקרות אלא הראה העמוד, וכן לא הניח אז שיגללו את הספר תורה בעת הברכה הראשונה, ואחר הברכה הראה המקום המדויק שהתחיל אז לקרות, וכן לא הניח אז שיגללו את הספר תורה בעת אמירת הברכה השנייה.

נח. קטן שנעשה בר מצוה עלה למפטיר בשבת שלפני הבר מצוה, ובשבת שלאחר הבר מצוה עלה דוקא באחד מהשבעה קראוים.

נט. בדרך כלל לא עשו מי שברך להבני בית רק בראש השנה ויום הכיפורים, ואז עשה גם רבינו מי שברך לבני ביתו.

ס. בקריאת השם לבת שנולדה צוה רבינו שלא להמתין עד שבת קודש, אלא מיד בקריאה הראשונה הסמוכה ללידה קרא לה שם.

בינה לעיתים

השימחה בחודש אדר

משנכנס אדר מרבין בשמחה. בחודש אדר ניתן ליהודים כח וסיוע למחית זכר עמלק, עמל"ק גימ' ספ"ק, וכיוון שנמחה זכרו בטל הספק, והנה אמר החכם אין שמחה כהתרת הספיקות, לכן משנכנס אדר מרבין בשמחה. (כ"ק אדמו"ר שליט"א).

"משינכנס אדר מרבין בשימחה"

עלה מות בחלוננו

כרעם ביום בהיר התבשרנו במוצ"ק פר' שמות כ"ה טבת על פטירתו הפתאומית של האי גברא רבא ויקרא בנש"ק מגזע אראלים ותרשישים ה"ה הרה"ח המופלא רבי אברהם יהושע העשיל שפירא זצ"ל בן יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מנאראל שליט"א וחבד"נ כ"ק אדמו"ר שליט"א, למגינת לב קהלתנו וכל משפחתו מכריז וידידיו.

וכבוד עשו לו במותו

מסע ההלוויה התקיים בעיר מגוריו בארא פארק, ונטמן בבית העלמין החדש 'הר שלום' מונסי, את משה ההספדים פתח גיסו הצמוד לליבו מורינו רבי אברהם שמואל שליט"א בן כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר עמד על אישיותו המופלאת ועל שמחת החיים שהשריש בכל סובביו, לאחמ"כ הספידו אביו שליט"א אשר ביכה תמורות את האבידה הגדולה בהסתלקותו של בנו חביבו אשר היה ה'לב' של המשפחה והיה מסור אליו באופן אישי ואל כל אחד ואחד בלוי"ב באופן שאין לו אח ורע, וקיבל עליו הדין באהבה, כן הזכיר אימרא מאביו הגה"צ זצוק"ל שיש בחי' של 'עלה מות בחלוננו' דהיינו שלא כדרך העולם שאדם נחלה ואפשר להתפלל לבטל הגזירה, אלא בא דרך החלון באופן פתאומי ובלתי צפוי ולא ניתנה לנו ההזדמנות להתפלל ולבטל הגזירה הנוראה, ה' ירפא שיברו הגדול ויאריך ימיו ושנותיו בנעימים, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולו.

לאחמ"כ הספידו חמיו כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכן חתנו ובניו הרבנים הגאונים שליט"א, ועוד גדולי הרבנים בארה"ב, אשר ביכו מרה את גודל האבידה שאין לה תמורות.

תוכן ההספד של כ"ק אדמו"ר שליט"א

נאמר בפסוק 'נפלה עטרת ראשינו', ואין זה גוזמא לומר שנפלה לא רק העטרה אלא הראש עצמו נפל, ראש משפחתנו 'אחד היה אברהם', לקינו שלקחו מאתנו את המתנה היקרה שקיבלנו לפני כארבעים שנה. הוא היה דמות מיוחדת שזכינו לראות ולהכיר.

אביו הרה"צ שליט"א הזכיר הפסוק ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני, ובמדרש איתא שאצל משה רבינו נאמר הנני לכהונה הנני למלכות אבל ה' אמר לו אל תקרב הלום ואין הלום אלא מלכות, אבל אברהם אבינו קיבל גם כהונה וגם מלכות, ולעניינו בנישואי חתני מו"ה אברהם יהושע העשיל ע"ה קיבל על עצמו להקים בית של כהונה ועבודת הקודש כפי שראה אצל אביו ואצל זקנו ולא לשנות כלום ממנה אבותיו הק' ויחד עם זאת הנהגה בדרך מלכות שלא להצטרך לבריות, עיני ראו ולא זר כיצד לא ביטל רגע, כל שעה היה עסוק או בשיעורי תורה חומש ומשניות וגמרא וספרי חסידות והכל באשמורת הבוקר, או בלעשות טוב בעניני הכלל והפרט לכל יהודי בלי הבדל, וזהו הנני למלכות, וכן לכהונה לבש בגדי חסידות בכל מקום שהלך וכך קידש שם שמים, וכן את 'המלכות' ניצל לעזור לכל יהודי באשר הוא.

אתמול בש"ק קראנו בפרשה וימת אחיו וכל אחיו, וקשה למה כתוב יוסף בפני עצמו הרי הוא נכלל בכל אחיו, אלא שיוסף היה מלך במצרים ועזר וסייע לכל אחיו בני יעקב, ומלבדם כל בני ישראל היו כאחיו וכשמת הרגישו זאת כולם, וזהו וימת יוסף וכל אחיו, אחר מיתתו כבר לא היה עוד אחד כדוגמתו שהיה אח לכלם וכולם הם אחיו, בחינה זו כבר מתה ועברה מן העולם.

הרי אני כבן שבעים שנה וראיתי הרבה עדות ישראל מכל קצוות תבל, ובתוכם אנשי חסד ונדיבי לב וכיו"ב, אבל לא ראיתי מימי דמות כזו שהיה מסור לכל קהלות ישראל בארץ הקודש ובחו"ל ולכל הפונים אליו מכל החוגים, ובטרים יפנו אליו הקדים להציע עזרה ולא נח ושקט עד שעלתה בידו, וכל זאת שלא על מנת לקבל פרס, ואפילו ברכת יישר כח ותודה לא אבה לשמוע, קל וחומר שלא היה שייך להחזיר לו טובה וכיו"ב, כי לא הרגיש בעצמו שעה חסד עבור הזולת, היה אוהב ישראל לכל אחד מכל שכבות הציבור, בכל מקום שהופיע קידש שם שמים במאור פנים וברוח לב, ראש וראשון לדבר מצוה, הוא לא נפטר על קידוש השם אלא חי על קידוש השם, בבית המדרש ובבית ובעסקיו, ישרותו בעניני ממון היתה למופת ולשם דבר לא נהנה מפרוטה שלא ביושר אלא להיפך וויתר מממונו, אנשים העמיסו עליו כל מיני תפקידים והרבה פעמים גם אינשי דלא מעלי, והוא אחז הכל על ראשו, היה לו זמן לכל דבר, אמרתי פעם לבתי - זוגתו תבלחט"א אשר חלקה רב בכל מפעליו, שילמד לומר פעם 'לא', ענתה שהוא חפץ בכך ואין מה לעשות אינו מסוגל לומר לא על טובה שנתבקש אף שבא בקושי, הוא לא עשה טובה למישהו אחר רק לעצמו, כי כל המצוקות של אחרים הרגיש שזו מצוקה שלו אישית, כשעזר למישהו הרגיש שעזר לעצמו וזה מדרגה הכי גדולה בחסד.

אתמול בש"ק קראנו בפרשה ותאמרנה איש מצרי הצילנו, וקשה למה נצרך לכתוב בתוה"ק על משה רבינו 'איש מצרי' וכי איזה מעלה היא זו, ועוד מדוע התפעל יתרו כ"כ מזה שמשם עזר להם בשאיבת מים ומה ראה בזה עד שרצה אפילו לקחתו כחתן לבתו, אלא מצרי הכונה מלשון 'מיצר ודואג', כפירש"י עה"פ וירא בסבלותם פירש נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם, יתרו ראה והבין שאיש הזה מיצר לבו על הצער שהיה לאחרים, וגם 'דלה דלה' לשון עילוי כמו ארוממן ה' כח דיליתני, לא רק מים השקה לאחר, אלא גם הרגיע אותם עם מילה טובה ודברי חיזוק בעת צרתו, לא רק

עזרה אלא גם דברי עידוד, ע"ז אמר יתרו קראן לו ויאכל לחם, כזה חתן צריך אני לבתי, וזה היה חתני ע"ה, לא הסתפק בעזרה שעזר בפועל אלא גם הוסיף עוד עידוד ומילה טובה.

לפני כארבעים וחמש שנה, בהיות בני הרה"ג רבי אברהם שמואל שיחי' ילד צעיר עבר תאונת דרכים ברח' רבי עקיבא בבני ברק סמוך לביהמ"ד נאראל נפצע ברגלו והיה נצרך לקחתו לבית החולים לביה"ח, לאחר כמה ימים בעברי ברחוב נישג אלי בחור צעיר כבן ט"ו ומבלי כל הקדמה שואלני בדאגה מה שלום בנכם שנפצע האם הוטב לו וכיו"ב איך הולך לת"ת, וכששאלתיו מי הוא ומה ענינו לזה השיב שהוא נכד הרה"צ מנאראל זצ"ל ונדזמן באותה שעה למקום וסייע להקימו ולהכניסו למכונית, הדבר היה בעיני חידוש לא הורגלנו בכאלה, אבל בכך לא סיים את תפקידו, ומאז כל פעם כשראני ברחוב קרב ושאלני בדאגה לשלומי, שמתי עין על בחור מיוחד כזה, לימים כשהציעו את השידוך לבתי תחי' והלכתי לראות את הבחור מיד הכרתיו שהוא לא אחר מאשר אברהם ע"ה, אמרתי אם כן אין לי ספיקות כזה אני צריך לבתי, וזהו 'קראן לו ויאכל לחם', וזה 'איש מצרי', וכמו שרש"י אומר למעלה נתן עיניו וליבו להיות מיצר ודואג עליהם.

קשה להספיד את חתני שהוא 'איש חי' ורב פעלים, את כיבוד ההורים שלו לא שייך לתאר, מבוקר ועד ערב היה עסוק בניהול עניניו בכל תחום שהוא, כל ביתו התנהג לפי מה שראה אצל אביו שליט"א ולפי מה שאביו יאמר, הגמרא אומרת היכן טובתו של זה היכן אריכות ימיו של זה, אלא ליום שכולו ארוך, מה זרעו בחיים, זכה לבנין וחתנין רבנן, וזהו מה זרעו בחיים, הוא ימשיך לעשות טובות לכולם ולאביו הרה"צ שליט"א, כל אחד שבור מהסתלקותו כי היה אח ורע וידיד טוב לכולם, וכבר היום שמעתי מאנשים שאמרו איני יודע כיצד אוכל לחתן את צאצאי לולא עזרתו, כך עזר לכל אחד, הוא לא היה אדם פרטי אלא 'מוסד', הכל היה אפשר להשיג אצלו עם כל הלב, ועם הליווי התמידי של זוגתו תחי', ה' יעזור לה ולכל המשפחה והכבוד והזכות שהיתה זוגתו של כזה אדם גדול יתן שמחה ורפואה לה ולכל משפחתו, ה' יעזור וירחם עלינו, אין לנו על מי להשען, ונוכה במהרה ל'ומחה ה"א דמעה מעל כל פנים' ונאמר אמן.

מוסדות קוסון בארה"ק

רחוב בן פתחיה 19 בני ברק
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ווי להאי שופר"א דבלי בארעא

יחד עם כל בית ישראל מבכים אנו מרה את הסתלקותו בחטף של האי גברא רבא ויקרא מגזע היחס, בנן של קדושים שלשלת היוחסין, פרי קודש הילולים, כביר מעש ורב פעלים עוסק בצרכי ציבור באמונה, בדעה השכל ותבונה, אוהב למעלה ונחמד למטה, בטוב לבו עזר וסייע רבות לשבורי לב, האיר פנים לכל אדם, חסיד המתחסד עם קונו, נודע בטוב לבו ובפזרונו לצדקה וחסד, עשה תורתו קבע ומלאכתו ארעי, חקים דורי ישרים מבוקר, במקום גדולתו שם ענוותנותו, נח לשמים ונח לבריות, קידש שם שמים בכל הליכותיו, מדת האמת והחסד היתה נר דלגליו, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ביתו פתוח לרווחה לכל דורש, התמסר בלב ונפש לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ולכל עניני קהילתו

הרה"צ רבי אברהם יהושע העשיל שפירא זצ"ל

בארא פארק - ברוקלין
בן כ"ק אדמו"ר מנאראל שליט"א
וחתנא דבי נשיאה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שנולד לדאבון לב בליל שבת קודש פר' שמות תשפ"ד
ונטמן ביום א' לסדר "וארא לא האבות" בבית החיים 'הר שלום' מאנסי נ"י

כסא דתחמתיא
מקרב לב שלוחה בזאת תנחומינו הכנים
לכל בני המשפחה הנכבדה ובראשם ליבלחט"א אביו הגדול שליט"א
אשר נפשו קשורה בנפשו
לנו"ת ביתו הרבנית תליט"א ולאחיו ולבניו הרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א
בעל תנחומי יתום אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יסיפו לדאבה עוד ויה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבוליו
אין פריץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו, עדי נחמה לתחיית המתים ובנין בית המקדש בנאולה השלימה בב"א
המבכים מרה

קהל חסידי קוסון בארה"ק ובחו"ל